

"Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie".

**Raport z ewaluacji zewnętrznej procesu wdrażania
Lokalnej Strategii Rozwoju
LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”
na lata 2014-2023**

Frombork, grudzień 2022 r.

Zespół badawczy:

Tomasz Pilat – ekspert w obszarze podejścia LEADER i obszarze gospodarczym –
Kierownik Zespołu Badawczego;

Małgorzata Ofierska – ekspert w obszarze podejścia LEADER i ekonomii społecznej;

Dariusz Kizling - ekspert w obszarze podejścia LEADER, obszarze społecznym, ekonomii społecznej i innowacyjności.

Spis treści:

I. Streszczenie	str. 4
II. Cel i zakres badania	str. 7
III. Pytania i obszary badawcze	str. 8
IV. Metodologia i sposób realizacji badania	str.10
V. Opis wyników badania	str.11
5.1 Finansowy postęp realizacji LSR	str.11
5.2 Rzeczowy postęp realizacji LSR	str.17
5.3 Efektywność procesów i procedur stosowanych w działaniach LGD	str.23
5.4 Badanie ankietowe podmiotów z obszaru LGD	str.24
VI. Odpowiedź na wskazane pytania badawcze	str.26
VII. Wnioski rekomendacje	str.36
VIII. Wykaz tabel	str.37

I. Streszczenie.

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023, jest dokumentem strategicznym pozwalającym na realizację założonych celów na obszarze dwóch krain: „Północnej Warmii” oraz „Wysoczyzny Elbląskiej”.

W ramach przedmiotowej LSR obejmującej obszar 10 gmin, wskazano cztery cele główne oraz przyporządkowano im po dwa cele szczegółowe, będące wynikiem przeprowadzonej wraz z udziałem lokalnej społeczności diagnozy obszaru oraz analizy SWOT.

Cel ogólny nr 1: Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD.

Cel szczegółowy nr 1.1: Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 1.2: Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD.

Cel ogólny nr 2: Rozwój turystyki na obszarze LGD.

Cel szczegółowy nr 2.1: Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 2.2: Znana marka turystyczna obszaru LGD.

Cel ogólny nr 3: Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 3.1: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 3.2: Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD.

Cel ogólny nr 4: Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 4.1: Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD.

Cel szczegółowy nr 4.2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD.

Aby dokonać oceny efektów i wpływu realizowanych operacji na osiągnięcie założonych w Lokalnej Strategii Rozwoju celów, oraz zdiagnozowania strategicznych obszarów działalności stowarzyszenia – przeprowadzono ewaluację zewnętrzną zgodnie z zasadami prowadzenia badań ewaluacyjnych określonych w:

- Umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (RLKS);

- Wytocznych nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;

Mając powyższe na względzie, w ramach przedmiotowego badania ewaluacyjnego szczególnej uwadze poddano ocenę prowadzonych przez LGD działań związanych z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju z punktu widzenia podmiotów reprezentujących wszystkie sektory obszaru Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej (publiczny, gospodarczy oraz społeczny/mieszkańcy).

Dodatkowo przeanalizowano postęp finansowy oraz rzeczowy realizacji założonego planu działania LSR, do czego wykorzystano dane z realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju za rok 2021 (stan na 31.12.2021 r.).

Jednocześnie we wnioskach i rekomendacjach zawarto informację o zwiększeniu w listopadzie 2021r., środków finansowych w budżecie LSR w związku z wydłużeniem okresu jej wdrażania do 30.06.2024 r. oraz treścią aneksu do umowy ramowej.

W toku prowadzonej ewaluacji zebrane zostały dane z dostępnych źródeł, które posłużyły za punkt wyjścia do serii wywiadów indywidualnych, przeprowadzonych z kluczowymi aktorami, zaangażowanymi w działania LGD. Wywiady były realizowane w trakcie trwającego wciąż zagrożenia epidemicznego i ze względu na bezpieczeństwo sanitarne przyjęły formę indywidualnych wywiadów zdalnych.

Przeprowadzone analizy pozwoliły na sformułowanie istotnych wniosków z badania ewaluacyjnego:

- Pomimo spowolnienia wdrażania LSR z powodu wystąpienia na obszarze kraju pandemii SARS-Cov2 oraz zwiększenia budżetu Lokalnej Strategii Rozwoju w ostatnim kwartale 2021 r., realizację finansową i rzeczową należy uznać na poziomie dostatecznym.
- Jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych jest zadawalająca w kontekście osiągnięcia wskaźników w zaplanowanym czasie.

- Brak zainteresowania składaniem wniosków o przyznanie pomocy w kilku zakresach tematycznych m.in. inkubatory przetwórstwa, działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk.

- Stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę w stopniu dostatecznym, gdyż w pewnych obszarach nie są jednoznaczne i czasami budzą wątpliwości interpretacyjne wnioskodawców, jak również niektórych członków organu decyzyjnego.

- Działania podejmowane w ramach wdrażania LSR wpływają pozytywnie na wszystkie obszary badawcze, co zostało szerzej opisane w rozdziałach VI i VII raportu.

II. Cel i zakres badania.

Ewaluacja zewnętrzna LSR miała na celu:

- Ocenę postępu finansowego i rzeczowego we wdrażaniu LSR (wraz z identyfikacją ewentualnych obszarów ryzyka, szczególnie w kontekście założeń przyjętych przez LGD w planie działania),
- Ocenę efektywności działań informacyjno-promocyjnych podejmowanych przez LGD,
- Ocenę efektywności pracy poszczególnych organów LGD (przede wszystkim Rady, Biura i Zarządu),
- Ocenę stopnia zadowolenia mieszkańców z procesu realizacji LSR (wraz z określeniem ewentualnych obszarów, w których nadal konieczne jest wprowadzenie korekt).

Badanie obejmowało swoim zasięgiem zasadniczo lata 2016-2021, czyli prawie cały okres wdrażania LSR (w ostatnim czasie wydłużono okres obowiązywania strategii o kolejne 2 lata w związku z przedłużeniem obowiązywania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, z którego finansowane są strategie).

III. Pytania i obszary badawcze.

Badanie ewaluacyjne zostało zaprojektowane w taki sposób, aby umożliwić jednoznaczną odpowiedź na zdefiniowane poniżej w tabeli pytania badawcze. Kluczowe obszary i pytania badawcze, mające zastosowanie w procesie ewaluacji LSR, sformułowane zostały w Wytycznych nr 10/1/2022. W niniejszym badaniu do listy obowiązkowej dodany został obszar „Ocena zadowolenia mieszkańców z procesu realizacji LSR”, koncentrujący się na ocenie skuteczności dotychczasowych działań, propozycjach zmian i nowym wyzwaniu w postaci realizacji działań komunikacyjnych, skierowanych do wszystkich podmiotów z obszaru Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej, w stanie trwającego wciąż zagrożenia epidemicznego.

Tabela nr 1. Pytania i obszary badawcze.

Obszary badawcze	Pytania dot. oceny wpływu na poszczególne obszary badawcze
kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none">▪ Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?▪ W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
Przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none">▪ W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?▪ Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
Turystyka i dziedzictwo kulturowe	<ul style="list-style-type: none">▪ W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?▪ W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
Grupy defaworyzowane	<ul style="list-style-type: none">▪ Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?▪ Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?▪ Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
Innowacyjność	<ul style="list-style-type: none">▪ W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?▪ Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
Projekty współpracy	<ul style="list-style-type: none">▪ Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?▪ Jaka formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR? ▪ Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)? ▪ Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
Ocena procesu wdrażania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem? ▪ Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów? ▪ Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)? ▪ Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
Wartość dodana podejścia LEADER	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie? ▪ Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? ▪ Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia? ▪ Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?
Ocena stopnia zadowolenia mieszkańców z procesu realizacji LSR.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy stosowane przez LGD kanały komunikacji z mieszkańcami są skuteczne? ▪ Jakie obszary tematyczne i procesy są dobrze lub źle oceniane?

IV. Metodologia i sposób realizacji badania.

Badanie ewaluacyjne obejmowało dane ilościowe oraz jakościowe. Podstawą do analiz były dane w postaci:

- Danych monitoringowych gromadzonych przez Biuro LGD;
- Dokumentu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023;
- Umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, zawartej z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego.;
- Sprawozdań rocznych z realizacji LSR, wraz z danymi z warsztatów refleksyjnych w ramach ewaluacji wewnętrznej LGD;
- Danych statystycznych GUS.
- Ankiet i wywiadów z kluczowymi aktorami (członkami organów/władz LGD, pozostałymi członkami stowarzyszenia oraz beneficjentami pomocy przyznawanej w ramach poddziałania 19.2 objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020).

V. Opis wyników badania.

5.1 Finansowy postęp realizacji LSR.

W ramach przedmiotowego badania ewaluacyjnego ocenie poddano postęp finansowy realizacji LSR w latach 2016-2021. Źródłem danych były „Sprawozdania z realizacji LSR” za poszczególne lata oraz zgromadzone przez LGD materiały z monitoringu.

LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” zawarła umowę ramową w dniu 20 maja 2016 roku, natomiast pierwsze nabory wniosków w ramach poddziałania 19.2 zostały ogłoszone w terminie od 02.11.2016r. do 30.11.2016r. Przez co na osiągnięcie zakładanych efektów finansowych i rzeczowych LGD miała mniej czasu.

Powyższa niezależna od LGD sytuacja spowodowała, że organizacja mogła realnie uruchomić wsparcie dla mieszkańców dopiero w połowie okresu programowania na lata 2014-2020, co wpłynęło na wyniki efektywności wdrażania LSR, zarówno w wymiarze finansowym, jak i rzeczowym. Opóźnienie w uruchomieniu środków w ramach budżetu LSR było zjawiskiem ogólnokrajowym i wszystkie umowy ramowe zawierane były w maju 2016 r. Następnie LGD dodatkowo musiały dokonać wymaganych korekt w procedurach wyboru operacji i grantobiorców.

Pierwotne założenia dotyczące tempa wydatkowania środków w ramach LSR okazały się zupełnie nierealne. Przygotowując LSR (a przede wszystkim Plan działania) grupy musiały spełnić wymagania Instytucji Zarządzającej dla EFRROW (Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich).

W przypadku EFRROW LGD musiała zaplanować wydatkowanie co najmniej 20% środków w poddziałaniu 19.2 do końca 2018 roku, a do końca 2021 roku minimalne wydatkowanie powinno wynosić 50% (z dodatkowymi warunkami dotyczącymi odsetka wykorzystanych środków na wsparcie grup defaworyzowanych i operacji wspierających lokalną przedsiębiorczość). Wymogi te, wraz z dodatkowymi zasadami dotyczącymi postępu

rzeczowego, składały się na pierwszy i drugi kamień milowy. Pierwotne brzmienie przepisu mówiło o „wykorzystaniu środków finansowych” rozumianym jako suma końcowych płatności przekazanych beneficjentom poddziałania 19.2.

Tak więc w momencie zawierania umów ramowych jasne było, że spełnienie warunków, określonych dla pierwszego kamienia milowego, jest mało prawdopodobne. Przeprowadzenie naborów, weryfikacja poprawności złożonych wniosków, zawarcie umów o dofinansowaniu, realizacja operacji oraz jej kompletne rozliczenie (z ewentualną kontrolą na miejscu i/lub weryfikacją poprawności przeprowadzonego postępowania przetargowego) nie mogło się dokonać w ciągu niecałych trzech lat, tj. od 20.05.2016 r. do 31.12.2018 r.

Późne uruchamianie konkursów i długi czas weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy w wyhamowały tempo realizacji wszystkich LSR w Polsce. Tak powszechne zjawisko spowodowało, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaproponowało zmianę treści umowy ramowej, ujmując realizację pierwszych „kamieni milowych” względem podpisanych umów o dofinansowaniu.

Sytuacja powtórzyła się przy drugim „kamieniu milowym” w 2021 r., gdzie większość LGD, z uwagi na trwającą pandemię SARS-Cov2, nie była w stanie osiągnąć wcześniejszych założeń Planu działania, a Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi odstąpiło od oceny stopnia zaawansowania wdrażania LSR. Dodatkowo wydłużyło okres wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju, w tym realizacji operacji w poddziałaniu 19.2, do 30.06.2024r., zwiększając jednocześnie budżety poszczególnych LSR, co spowodowało wzrost wartości po stronie planowanych do realizacji wskaźników.

Tym samym wysoce prawdopodobnym jest, że powyższe może zniekształcać obraz postępu finansowego i rzeczowego realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023. Jednakże z uwagi na treść wytycznych nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW 2014-2020, zebrano niezbędne informacje przedstawiając je w poniższej tabeli.

Tabela nr 2. Postęp finansowy realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” wg. stanu na 31.12.2021 r.

Cele ogólne				Cele szczegółowe				Przedsięwzięcia						
Nazwa	Budżet w LSR [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Budżet w LSR [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Program / fundusz	Budżet w LSR [PLN]	Pomoc przyznana		Pomoc wypłacona	
											Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [%]
I. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD	3928000,00	2 156 578,00	54,90	I.1 Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD	400 000,00	100 000,00	25,00	I.1.1 Działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD	EFROW	100 000,00	25 000,00	25,00	25 000,00	25,00
								I.1.2. Działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podejmować lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD.	EFROW	200 000,00	50 000,00	25,00	50 000,00	25,00
								I.1.3. Działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD.	EFROW	100 000,00	25 000,00	25,00	25 000,00	25,00
				I.2. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD	3 528 000,00	2 056 578,00	58,30	I.2.1. Tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej.	EFROW	3 328 000,00	2 056 578,00	61,80	1 744 578,00	52,42
								I.2.2. Działania prorozwojowe rynków zbytu produktów lub usług lokalnych, z wyłączeniem operacji	EFROW	100 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00

								polegających na budowie i modernizacji targowisk						
								I.2.3. Tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów.	EFRROW	100 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II. Rozwój turystyki na obszarze LGD	642 500,00	360 317,11	56,08	II.1. Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD.	452 500,00	214 043,11	47,30	II.1.1. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	EFRROW	332 000,00	121 972,00		105 893,88	
								II.1.2. Promocja oferty turystycznej obszaru LGD.	EFRROW	100 125,00	76 001,11	75,91	25 999,61	25,97
								II.1.3. Działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD.	EFRROW	20 375,00	16 250,00	79,75	2 817,00	13,83
				II.2. Znana marka turystyczna obszaru LGD.	190 000,00	146 274,00	76,99	II.2.1. Tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD.	EFRROW	34 000,00	21 000,00	61,76	2 600,00	7,65
								II.2.2. Aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD.	EFRROW	146 000,00	115 274,00	78,95	27 247,00	18,66
								II.2.3. Jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD.	EFRROW	10 000,00	10 000,00	100,00	10 000,00	100,00
III. Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD	655 000,00	495 177,00	75,60	III.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.	95 000,00	55 000,00	57,89	III.1.1. Działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości	EFRROW	40 000,00	40 000,00	100,00	25 000,00	62,5

							ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.										
							III.1.2. Działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD.	EFRROW	55 000,00	15 000,00	27,27	15 000,00	27,27				
							III.2. Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD.	560 000,00	440 177,00	78,60	III.2.1. Działania promujące walory obszaru LGD.	EFRROW	167 500,00	69 637,00	41,57	50267,00	30,01
											III.2.2. Rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD.	EFRROW	372 500,00	350 540,00	94,10	350 540,00	94,10
											III.2.3. Działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD.	EFRROW	20 000,00	20 000,00	100,00	20 000,00	100,00
							IV. Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD	3 210 000,00	1 860 713,28	57,97	IV.1. Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD.	770 000,00	426 187,86	55,35	IV.1.1. Podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD.	EFRROW	40 000,00
		IV.1.2. Działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzania wolnego czasu	EFRROW	730 000,00	406 187,86	55,64						131 200,00	17,97				
		IV.2.1. Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności	EFRROW	1 620 000,00	1 052 799,90	64,99						1 052 799,90	64,99				
				IV.2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD.	2 440 000,00	1 434 525,42	58,79										

Zgodnie z danymi ujętymi w powyższej tabeli, procentowy postęp finansowy wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju z uwzględnieniem zwiększenia budżetu, w podziale na cele ogólne i szczegółowe przedstawia się następująco:

Cel ogólny nr 1: Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD (54,90%).

Cel szczegółowy nr 1.1: Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD (25,00%).

Cel szczegółowy nr 1.2: Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD (58,30%).

Cel ogólny nr 2: Rozwój turystyki na obszarze LGD (56,08%).

Cel szczegółowy nr 2.1: Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD (47,30%).

Cel szczegółowy nr 2.2: Znana marka turystyczna obszaru LGD (76,99%).

Cel ogólny nr 3: Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD (75,30%).

Cel szczegółowy nr 3.1: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD (57,89%).

Cel szczegółowy nr 3.2: Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD (78,60%).

Cel ogólny nr 4: Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD (57,97%).

Cel szczegółowy nr 4.1: Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD (55,35%).

Cel szczegółowy nr 4.2: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD (58,78%).

5.2 Rzeczowy postęp realizacji LSR.

Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej w trakcie opracowania LSR założyła realizację poszczególnych wskaźników tak, aby możliwa była ocena postępów rzeczowych w ramach realizowanej strategii.

Wskaźniki określono w rozdziale V LSR i przypisano je do poszczególnych celów i przedsięwzięć, a poziom ich realizacji przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 3. Rzeczowy postęp realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej ” wg. stanu na 31.12.2021 r.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy	Stan docelowy	Realizacja (%)	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
											U	P
I. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD	I.1. Rozwój kompetencji mieszkańców Obszaru LGD	Liczba osób uczestnicząca w zajęciach edukacyjnych	osoba	0	50	100%	I.1.1 Działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD	Szkolenia, kursy, warsztaty	sztuka	4	1	1
							I.1.2. Działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podjąć lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD.	Szkolenia, kursy, doradztwo, warsztaty	sztuka	4	1	1
							I.1.3. Działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującym i działalność gospodarczą na obszarze LGD.	Szkolenia, doradztwo, promocja	sztuka	3	1	1
	I.2. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD	Liczba utworzonych miejsc pracy	etat	0	26	73,08%	I.2.1. Tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej.	Nowa działalność, rozwijane przedsiębiorstwo	sztuka	24	19	12
							I.2.2. Działania prorozwojowe i rynków zbytu	Warsztaty, promocja	sztuka	2	0	0

							produktów lub usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie i modernizacji targowisk								
							I.2.3. Tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów.	Powstanie inkubatora	sztuka	1	0	0			
II. Rozwój turystyki na obszarze LGD	II.1. Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD.	Wzrost liczby osób korzystających z oferty turystycznej obszaru LGD.	osoba	0	200	100%	II.1.1. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej.	Trasy turystyczne, wity, miejsca widokowe, inne	sztuka	4	2	2			
							II.1.2. Promocja oferty turystycznej obszaru LGD	Publikacje, wydarzenia, inne	sztuka	3	6	3			
							II.1.3. Działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD.	Szkolenia, modernizacja bazy turystycznej, inne	sztuka	2	6	2			
							II.2.1. Tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD.	Warsztaty, nowe produkty lokalne	sztuka	2	5	2			
	II.2. Znana marka turystyczna obszaru LGD.	Wypracowanie wspólnej marki turystycznej i przystąpienie do niej podmiotów świadczących usługi turystyczne i okołoturystyczne	sztuka	0	15	13%	II.2.2. Aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD.	Wydarzenia turystyczne, inne	sztuka	4	3	2			

							II.2.3. Jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD.	Wypracowanie marki turystycznej i jej logo	sztuka	1	1	1
III. Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD	III.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.	Ilość uczestników działań proekologicznych	osoba	0	200	100%	III.1.1. Działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.	Szkolenia, warsztaty	Sztuka	3	3	1
							III.1.2. Działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD.	Publikacje, wydarzenia, inne	sztuka	4	2	2
	III.2. Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD.	Liczba przeprowadzonych działań wpływających na zachowanie walorów dziedzictwa lokalnego	sztuka	0	23	39%	III.2.1. Działania promujące walory obszaru LGD.	Publikacje, wydarzenia, inne	sztuka	5	4	3
							III.2.2. Rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD.	Odrestaurowanie obiektów zabytkowych	sztuka	3	4	3
							III.2.3. Działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD.	Szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, wydarzenia	sztuka	2	2	2
IV. ROZWÓJ społeczności lokalnej obszaru LGD.	IV.1. Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD.	Liczba uczestników działań aktywizacyjnych	osoba	0	300	100%	IV.1.1. Podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD.	Animacja, warsztaty, wydarzenia, inne	Sztuka	3	2	2

IV.2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD.	Liczba nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury społecznej	sztuka	0	14	71,43	IV.1.2. Działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzania wolnego czasu	Animacja, warsztaty, wydarzenia, inne	sztuka	7	4	2
						IV.2.1. Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej lub skracają dystans albo czas dojazdu do tych obiektów	Ilość operacji dot. budowy lub przebudowy dróg lokalnych	sztuka	7	5	5
						IV.2.2. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub kulturalnej	Place zabaw, place rekreacyjne, świetlice, inne	sztuka	5	4	2
						IV.2.3. Działania ułatwiające dostęp do usług lokalnych.	Nowe usługi, rozwój istniejących usług na obszarze LGD	sztuka	1	1	0

Źródło: dane własne LGD zebrane w ramach prowadzonego monitoringu za 2021 r.

Według danych zawartych w tabeli nr 3, rzeczowy postęp badanej LSR przedstawia się następująco:

- I.1.1. Działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD – 25,00%
- I.1.2 Działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podejmować lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD – 25,00%
- I.1.3 Działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD – 33,33%
- I.2.1. Tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej – 79,13%
- I.2.2. Działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk – 0,00%
- I.2.3 Tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów - 0,00%
- II.1.1. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej – 50,00%
- II.1.2 Promocja oferty turystycznej obszaru LGD – 200,00 %
- II.1.3 Działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD– 300,00%
- II.2.1. Tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD – 250,00%
- II.2.2 Aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD – 75,00%
- II.2.3 Jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD – 100,00%
- III.1.1. Działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD – 100,00%
- III.1.2 Działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD – 50,00%
- III.2.1. Działania promujące walory obszaru LGD – 80,00%
- III.2.2 Rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD – 133,33%
- III.2.3 Działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD – 100,00%
- IV.1.1. Podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD – 66,67%
- IV.1.2 Działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzenia wolnego czasu – 57,14%
- IV.2.1. Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej lub skracają dystans albo czas dojazdu do tych obiektów – 71,42%
- IV.2.2. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub kulturalnej – 80,00%
- IV.2.3 Działania ułatwiające mieszkańcom dostęp do usług lokalnych – 100,00%

Przeprowadzona analiza danych wykazanych w tabeli nr 3 pozwala stwierdzić, że podpisane umowy na realizację operacji wpływających na wdrażanie LSR dają możliwość realizacji wskaźników na dostatecznym poziomie z uwagi na istniejące obok przedsięwzięć cieszących się dużym zainteresowaniem, obszary wymagające korekty z uwagi na brak jakiegokolwiek zainteresowania ze strony potencjalnych beneficjentów. Do takich obszarów należą inkubatory przetwórstwa lokalnego oraz działania prorozwojowe rynków zbytu produktów lub usług lokalnych, gdzie postęp rzeczowy wynosi 0%.

5.3 Efektywność procesów i procedur stosowanych w działaniach LGD.

Ocena tego elementu dokonywana była zarówno na podstawie danych zastanych (zestawienia, sprawozdania, raporty), jak i informacji uzyskanych w ramach przeprowadzanych ankiet i wywiadów indywidualnych.

Przeprowadzone badanie wskazuje, że źródłem większości problemów we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju są rozbudowane i skomplikowane procedury, odczuwane przez beneficjentów podziałania 19.2, głównie w zakresie podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej. Długotrwałość postępowania (60 dni LGD oraz cztery miesiące SW), to czas w którym wnioskodawcy nie mogą podjąć działań zmierzających do uruchomienia działalności gospodarczej, przez co w oczekiwaniu na podpisanie umowy o przyznaniu pomocy często pozbawiali się możliwości zarobkowania.

W celu poprawy jakości wniosków i przyspieszenia procesu ich oceny Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” podejmowała działania w zakresie doradztwa dla samych wnioskodawców, jak również prowadziła szkolenia dla pracowników biura oraz członków organu decyzyjnego, co spotkało się z aprobatą interesantów/ klientów LGD.

Pozytywną ocenę otrzymał też proces pomocy świadczonej przez biuro LGD dla wnioskodawców podziałania 19.2, na poziomie przygotowywania dokumentacji o przyznanie pomocy oraz wniosków o płatność.

Oprócz świadczenia pomocy wnioskodawcom podziałania 19.2, Zarząd LGD podejmował dodatkowe działania aktywizujące społeczność lokalną wpływające na realizację założeń

LSR, m.in. pomoc przy zakładaniu Kół Gospodyń Wiejskich czy aktywizacja osób starszych w ramach rządowego programu ASOS.

5.4 Badanie ankietowe podmiotów z obszaru LGD.

W celu przeprowadzenia badania, opracowano ankietę i o udział w niej poproszono 50 osób zamieszkujących lub reprezentujących podmioty z obszaru LGD, których odpowiedzi przedstawiają się w następujący sposób:

1. Czy jest Pani/Pan mieszkańcem/reprezentantem podmiotu z obszaru Północnej Warmii/Wysoczyzny Elbląskiej?
Mieszkaniec - 34
Reprezentant podmiotu – 16

2. Jak ocenia Pani/Pan poziom życia na tym obszarze?
bardzo dobry - 4
dobry -37
zły - 2
nie mam zdania - 7

3. Czy Pani/Pan/reprezentowany podmiot jest członkiem LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”?
Tak - 49
Nie - 1

4. Jak ocenia Pani/Pan rozwój regionu Północnej Warmii/Wysoczyzny Elbląskiej, w kontekście wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju?
bardzo dobrze - 8
dobrze - 31
słabo - 2
nie mam zdania - 9

5. Czy realizował Pani/Pan/reprezentowany podmiot projekt z udziałem funduszy z LGD lub czy jest Pani/Pan w posiadaniu wiedzy o korzystaniu z ww. funduszy przez inny podmiot?

Tak - 29

Nie - 6

Zamierzam realizować - 15

6. Czy dostrzega Pani/Pan ewentualne trudności w pozyskiwaniu środków w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich?

Tak - 27

Nie - 9

Nie mam zdania - 14

7. **Jeżeli dostrzega** Pani/Pan ewentualne trudności w pozyskiwaniu ww. środków, proszę podać jakie? (możliwość wielokrotnego wyboru)

Długi czas rozpatrywania wniosku - 21

Rozbudowana procedura - 7

Niejasne kryteria - 4

Brak wsparcia ze strony LGD - 0

Inne - 3

8. Z jakiego źródła pozyskuje Pani/Pan informacje o prowadzonych przez LGD działaniach? (możliwość wielokrotnego wyboru)

Strona internetowa LGD - 42

Inne informacyjne portale internetowe - 38

Popularne portale społecznościowe - 34

Jednostki samorządu terytorialnego (gminy) -17

Spotkania organizowane przez LGD - 27

9. Czy środki komunikacji spełniają Pani/Pana oczekiwania?

Tak - 33

Nie - 11

Nie mam zdania - 6

VI. Odpowiedź na wskazane pytania badawcze.

Kapitał społeczny jest największą wartością obszaru LGD. Dlatego z myślą o mieszkańcach i przy ich udziale powstała badana LSR.

Jednym z celów ogólnych określonych w lokalnej Strategii Rozwoju jest „Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD” oraz cel szczegółowy „Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD”, które realizowane są poprzez animację, warsztaty i wydarzenia w ramach przedsięwzięć integrujących mieszkańców i rozwijających ofertę spędzania wolnego czasu wraz z podnoszeniem ich wiedzy i umiejętności.

Oprócz ogłaszanych naborów na realizację operacji w ramach poddziałania 19.2, stowarzyszenie podejmuje tego rodzaju przedsięwzięcia w ramach wyznaczonych zadań aktywizacyjnych, aby przyczynić się do rozwoju kapitału społecznego, który jak wcześniej wskazano jest największą wartością obszaru LGD.

Działania pobudzające aktywność społeczną oraz włączanie mieszkańców realizację przedsięwzięć na rzecz dobra wspólnego można uznać za silną stronę LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” i należy w przyszłości utrzymywać to zaangażowanie przynajmniej na obecnym poziomie.

Przedsiębiorczość to zdiagnozowany w 2015 roku obszar wymagający podjęcia szybkiej interwencji, na którą Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” przeznaczyła najwięcej środków finansowych w budżecie LSR tj. 51,13%, zwiększając go w 2021 r. o 40% kwoty pozyskanych dodatkowych środków finansowych na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju w wydłużonym okresie jej wdrażania.

W związku z ubieganiem się o wsparcie finansowe w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD, do końca 2021 roku zarejestrowano 14 nowych działalności gospodarczych oraz stworzono 19 nowych miejsc pracy, co należy uznać za wynik zadowalający w odniesieniu do założeń LSR. Dodatkowo w trakcie prowadzonego badania uzyskano informację o zakończonych kolejnych naborach z zakresu podejmowania działalności gospodarczej i przekazanej w dniu 12.09.2022r. do samorządu województwa dokumentacji konkursowej na kwotę przekraczającą limit środków w ogłoszonym naborze tj. 991 244,00zł.

Biorąc pod uwagę czynniki zewnętrzne tj skutki pandemii SARS-cov2, czy wojnę w Ukrainie, dalsze wspieranie przedsiębiorczości w kolejnej edycji LSR wydaje się być jak najbardziej wskazane i powinno odbywać się na warunkach zbliżonych do obecnych.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe to bogaty potencjał obszaru LGD, gdzie istnieje wiele zróżnicowanych i rozproszonych atrakcji turystycznych począwszy od monumentalnych zabytków warmińskiej architektury sakralnej (Braniewo - I Stolica Warmii, Wzgórze Katedralne we Fromborku – miejsce pracy Mikołaja Kopernika), poprzez unikatowe bogactwo przyrodnicze (Zalew Wiślany, wzgórza Wysoczyzny Elbląskiej z punktami widokowymi czy liczne pomniki przyrody) oraz bogactwo kulturowe prezentowane przez Koła Gospodyń Wiejskich czy istniejące na obszarze Zagrody Edukacyjne.

Jak wykazano na wstępie raportu, Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” powyższe zagadnienia wskazała jako cele główne LSR, tj. „Rozwój turystyki na obszarze LGD” oraz „Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD” do osiągnięcia których skutecznie dąży poprzez ogłoszone i zakończone nabory w zakresie rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury (turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej), rewitalizacji obiektów zabytkowych, działań promujących ofertę turystyczną obszaru czy tworzenie produktów turystycznych.

Powyższe pozwala na wzmocnienie potencjału turystycznego i kulturowego, wskazując jednocześnie na potrzebę szczególnego uwzględnienia działań zmierzających do zwiększenia współpracy podmiotów świadczących usługi turystyczne na obszarze LGD.

Grupy defaworyzowane obszaru LGD zdefiniowano jako osoby pozostające poza rynkiem pracy, czyli osoby bezrobotne. Z uwagi na podział wg wybranych kategorii Lokalna Strategia Rozwoju wyodrębnia następujące grupy:

- **osoby długotrwale bezrobotne**, czyli zarejestrowane w urzędzie pracy, jako pozostające bez zatrudnienia łącznie 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat. Przed rozpoczęciem wdrażania LSR ta grupa bezrobotnych stanowiła 65 % ogółu bezrobotnych na obszarze LGD. Długotrwale pozostawanie bez pracy, niska mobilność w parze z brakiem jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego, a także często brak środków finansowych powoduje, że powrót do pracy jest bardzo trudny. Często są

to osoby o bardzo niskim statusie materialnym, korzystające długotrwale z pomocy opieki społecznej. Jest to grupa najbardziej zagrożona wykluczeniem społecznym.

- **osoby bez kwalifikacji zawodowych** – na obszarze LSR w przeciągu 3 lat tj. 2012-2014, ta grupa bezrobotnych stanowiła średnio 34% ogółu bezrobotnych. Brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych jest podstawową i najczęstszą barierą w znalezieniu pracy, co z kolei zamyka drogę do zdobycia jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego. Osoby te charakteryzuje bardzo niski stopień motywacji oraz bierność w poszukiwaniu pracy. W odpowiedzi na propozycje urzędów pracy w zakresie doskonalenia zawodowego wiele osób nie wyrażało chęci uczestnictwa.
- **osoby powyżej 50 roku życia** – W latach 2012-2014 ta grupa osób stanowiła przeciętnie 23% ogółu bezrobotnych. Osoby z tej grupy wiekowej mają duże trudności w znalezieniu pracy. Aktywny powrót na rynek pracy przeważnie utrudnia zbyt długa przerwa w pracy, niewystarczające kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, dla niektórych pracodawców również wiek osoby. Brak perspektyw na powrót do pracy tworzy bariery osobiste, wewnętrzne, budzi obawę przed zmianami.
- **osoby do 25 roku życia** – ta grupa bezrobotnych w 2014 roku stanowiła 18% ogółu bezrobotnych na obszarze LSR. Młodzież cechuje coraz wyższy stopień wykształcenia. Niemniej jednak osoby te mają też spore trudności w znalezieniu pracy z zadowalającym je wynagrodzeniem. Powodem jest brak lub zbyt mała ilość miejsc pracy. Jest to grupa aktywna i chętnie korzystająca ze wsparcia finansowego na rozpoczęcie własnej działalności.
- **osoby niepełnosprawne** – w latach 2012-2014 grupa ta stanowiła średnio od 3,4 %- 4% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych. Na rynku pracy jest brak lub zbyt mała ilość ofert pracy adresowanych do tej grupy. Często osoby niepełnosprawne nie posiadają też odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, jakie stawiają pracodawcy. Przedstawiciele firm z otwartego rynku pracy bardzo nisko oceniają kwalifikacje i kompetencje posiadane przez niepełnosprawnych oraz patrzą na osoby niepełnosprawne przez pryzmat negatywnych stereotypów, które w większości przypadków nie dopuszczają do przeprowadzenia merytorycznej oceny prezentowanych przez nich kwalifikacji i umiejętności. Dodatkowo przed zatrudnieniem osób niepełnosprawnych

odstraszają przedsiębiorców ciągle zmieniające się przepisy.

Skierowanie operacji do tak zdefiniowanych grup defaworyzowanych pozwalało wnioskodawcom otrzymać dodatkowe punkty w ramach oceny wniosku, jednocześnie zaktywizować osoby zagrożone wykluczeniem zawodowym i społecznym. Dzięki temu odnotowano duże zainteresowanie odpowiadające na potrzeby tych grup, co przekłada się na pozytywny wpływ Lokalnej Strategii Rozwoju na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W trakcie badania ewaluacyjnego wykazano potrzebę kontynuowania działań aktywizujących osoby pozostające poza rynkiem pracy poprzez wsparcie doradcze, realizowane przez LGD, kierowane również do potencjalnych pracodawców.

Innowacyjność została ujęta w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” jako jedno z kryteriów przy ocenie wniosków, którego uwzględnienie przy realizacji operacji będzie premiowane. Innowacyjność w dokumencie LSR zdefiniowano jako wdrożenie na danym obszarze nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Organ decyzyjny LGD kryterium te uznawał za spełnione jeśli wnioskodawca wykazał, że działania projektu będą zupełnie nowe, dotąd nie stosowane, nietypowe, niepowtarzalne, które przełożą się na realizację inwestycji angażujących szereg nowych czynności technologicznych, organizacyjnych, handlowych, wykorzystujących potencjał obszaru: zasoby przyrodnicze, historyczne, kulturowe, ludzkie. Wysokość punktacji uzależniono od zasięgu terytorialnego, jaki obejmie innowacyjność.

Aby otrzymać dodatkowe punkty w ramach oceny w oparciu o tak sformułowane kryterium, tym samym uplasować się na wyższej pozycji listy rankingowej, wnioskodawcy często wykazywali się ciekawymi rozwiązaniami realizującymi to kryterium dzięki czemu można uznać realizację operacji w ramach badanej LSR jako innowacyjnych.

Projekty współpracy to kolejne z narzędzi dążące do osiągnięcia założonych w LSR celów. Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” założyła

do realizacji dwa projekty współpracy wpływające na rozwój turystyki oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Pierwszym przygotowanym i zrealizowanym w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Kraina Drwęcy i Pasłęki z/s w Łukcie, był międzyregionalny projekt pt. „Pokochaj Aktywną Turystykę – Razem Zwiedzamy” wykorzystujący lokalne zasoby (historyczne, przyrodnicze, kulturowe). Projekt realizowano w okresie od 16.05.2019 r. do 31.03.2020 r. Kwota wypłaconych środków dla LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” wynosi 56 568,04 zł, co stanowi 42,53% środków przeznaczonych na realizację wszystkich zaplanowanych projektów współpracy.

Z dodatkowo zebranych w trakcie badania informacji wynika, że Lokalna Grupa Działania realizuje obecnie kolejny projekt współpracy pt „Wiem czym oddycham”. w partnerstwie z dwiema grupami tj. LGD „Południowa Warmia” oraz LGD „Lider w EGO”, z kwotą kontraktacji dla badanej LGD 73 542,00 zł, co po zakończeniu realizacji trwającej operacji osiągnie poziom 97,83% budżetu LSR dla poddziałania 19.3.

Z analizy przedmiotowego obszaru wynika, że w kolejnej perspektywie finansowej powinny być realizowane projekty o podobnym zakresie wykorzystującym lokalny potencjał.

Funkcjonowanie LGD to kontynuacja rozpoczętego w 2008 r. procesu na rzecz wspierania rozwoju Wysoczyzny Elbląskiej i realizacji LSR na lata 2009-2015 na obszarze trzech gmin: Milejewo, Młynary i Tolkmicko. W obecnej perspektywie finansowej LGD rozszerzyła obszar swojego działania o teren całego powiatu braniewskiego, zmieniając nazwę na „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”, tak aby uwzględnić nazwy dwóch sąsiadujących krain, na których realizowana jest obecna LSR.

W związku z powyższym w roku 2015 do stowarzyszenia przystąpili reprezentanci sektorów (społeczny, gospodarczy, publiczny) z terenu wszystkich gmin powiatu braniewskiego, aby wspólnie opracować i realizować założenia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023.

Do prowadzenia spraw stowarzyszenia powołane zostało Biuro Zarządu z siedzibą we Fromborku, które na koniec badanego okresu zatrudniało trzech pracowników w pełnym

wymiarze etatu tj. Dyrektor Biura Zarządu, Specjalista d.s. administracyjno-biurowych oraz zgodnie ze zobowiązaniem względem Powiatowego Urzędu Pracy w Braniewie w ramach współpracy na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych – Pracownik d.s. administracyjno-biurowych.

Dla uzyskania informacji nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD, zgodnie z zapisami Planu komunikacji prowadzone było coroczne badanie, którego uczestnikami byli beneficjenci, potencjalni wnioskodawcy (przed złożeniem wniosku o wsparcie) oraz osoby które uczestniczyły w konsultacjach, warsztatach, szkoleniach ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz osób z grup defaworyzowanych. Z powyższych badań opracowywane były raporty, których wyniki wraz z informacją monitorującą przekazywano do Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Z gromadzonej przez LGD dokumentacji wynika, że jej przedstawiciele w badanym okresie brali czynny udział w licznych inicjatywach na rzecz aktywizacji mieszkańców w ramach prowadzonej kampanii informacyjno-promocyjnej stowarzyszenia, co przekłada się na wzrost świadomości i aktywności społeczności lokalnej Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej. W celu upublicznienia informacji, w tym dotyczących ogłaszanych naborów wykorzystywany jest szeroki wachlarz kanałów komunikacji (strony internetowa LGD i JST, tablice ogłoszeń, social media, prasa lokalna, baza e-mailingowa).

W trakcie analizy materiałów zwrócono uwagę na przeprowadzone przez LGD dodatkowe działania aktywizujące osoby starsze, na co pozyskano środki z rządowego programu ASOS. Dlatego funkcjonowanie LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” należy ocenić jako bardzo dobre z uwagi na efektywną pracę biura oraz duże zaangażowanie reprezentantów wszystkich sektorów będących członkami stowarzyszenia.

Aby skutecznie realizować wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju należy dążyć do utrzymania poziomu świadczonych usług oraz dalszego doskonalenia zawodowego osób uczestniczących w realizacji LSR.

Proces wdrażania LSR na obszarze Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej rozpoczął się z chwilą podpisania przez LGD i Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w dniu 20.05.2016 r. i zaplanowany został do 30.06.2024 r.

Lokalna Strategia Rozwoju, to dokument przygotowany przez członków LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” we współudziale lokalnej społeczności dla wykorzystania potencjałów rozwojowych i aktywizacji mieszkańców, dzięki możliwościom, jakie daje instrument RLKS w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Działania zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju koncentrują się wokół czterech najważniejszych celów ogólnych, których osiągnięcie gwarantuje zrównoważony i stały rozwój obszaru.

Są to:

- Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD
- Rozwój turystyki na obszarze LGD
- Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD
- Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD

Tak zaplanowane cele LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” planuje osiągnąć w ramach ogłaszanych naborów wniosków (poddziałanie 19.2), realizacji projektów współpracy (poddziałanie 19.3) oraz realizacji szeregu działań aktywizacyjnych (część poddziałania 19.4).

Ze zgromadzonych materiałów w trakcie realizacji badania wynika, że postęp finansowy i rzeczowy odbywa na dostatecznym poziomie, biorąc pod uwagę wydłużony okres wdrażania LSR. Stan zakontraktowanych środków finansowych w ramach poddziałania 19.2 na koniec 2021 roku przekroczył poziom 50%. Natomiast wg danych przekazanych przez samorząd województwa po dniu 30.06.2022 r. wynosi on 63,03%.

Jednocześnie z pozyskanych od LGD informacji o zakończeniu kolejnych naborów i przekazaniu wybranych operacji do dalszej oceny, można domniemywać, że do połowy roku 2023 kontraktacja środków finansowych powinna przekroczyć próg 85%, co daje możliwość uznania realizacji finansowej i rzeczowej zgodnie z zakładanym planem.

Niemniej jednak LGD powinna na bieżąco monitorować sytuację i zaangażować się w pomoc przy ewentualnych uzupełnieniach dokumentacji wnioskodawców na wezwanie samorządu województwa.

Procedury naborów, wyboru i realizacji operacji są wynikiem obowiązującego prawa unijnego i krajowego, a stosowane przez LGD kryteria są spójne celami LSR oraz zgodne z wprowadzonymi wytycznymi co daje możliwość wyboru najlepszych projektów.

Natomiast przyjęty system wskaźników w stopniu zadowalającym pozwala na zebranie informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach.

Wartość dodana podejścia LEADER może zostać osiągnięta dzięki sprawdzonej metodzie opartej o podstawowe zasady: oddolności, terytorialności, innowacyjności, partnerstwa, decentralizacji zarządzania i finansowania, współpracy oraz zintegrowania działań.

W badanym obszarze, po dokonanej analizie zgromadzonych materiałów wartością dodaną podejścia LEADER jest wzmocnienie potencjału rozwojowego dwóch partnerskich krain: „Północnej Warmii” i „Wysoczyzny Elbląskiej”.

Dzięki realizacji LSR:

- powstaje nowa infrastruktura turystyczne, rekreacyjna i kulturalna, w pięciu gminach przebudowane zostały publiczne drogi, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej, w których świadczone są usługi społeczne, zdrowotne, opiekuńczo-wychowawcze lub edukacyjne dla ludności lokalnej, z siecią dróg publicznych albo skracają dystans lub czas dojazdu do tych obiektów;
- powstało 19 nowych miejsc pracy, w tym 14 w ramach samo zatrudnienia;
- Powstała lub została rozbudowana niekomercyjna ogólnodostępna infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i kulturalna;
- Zostały przeprowadzone działania aktywizujące mieszkańców oraz rozwijające ofertę spędzania wolnego czasu;

- Zostały przeprowadzone działania edukacyjne z zakresu zwiększania kompetencji mieszkańców, nabywania nowych umiejętności oraz podnoszące świadomość ekologiczną społeczności lokalnej.

Przeprowadzone w tym obszarze badanie pozwala na stwierdzenie, że projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym „Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” jednocześnie przyczyniają się do jego wzmocnienia.

Stopień zadowolenia mieszkańców z procesu realizacji LSR to kluczowe pytanie dające odpowiedź na zasadność realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. W tym celu przeprowadzono badanie ankietowe oraz wywiad z mieszkańcami obszaru LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”.

Wśród przebadanych 50 osób (mieszkańców oraz podmiotów reprezentujących poszczególne sektory) 58% respondentów realizowało lub zna podmioty, które pozyskały środki finansowe za pośrednictwem LGD. Dodatkowo 30% badanych zamierza w najbliższym czasie pozyskać takie środki.

54% respondentów dostrzega ewentualne trudności w pozyskiwaniu środków finansowych w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, z których 60% upatruje ich w długim czasie rozpatrywania wniosków, 20% w rozbudowanej procedurze, 11,43 w niejasnych kryteriach, 0% w braku wsparcia ze strony LGD oraz 8,57% w innych trudnościach.

Rozwój obszaru „Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” w kontekście wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, za bardzo dobry uważa 16% badanych, jako dobry 62%, , słaby 4% oraz 18% badanych nie ma zdania na ten temat.

Poziom życia na obszarze LGD 74% badanych uważa za dobry, 8% bardzo dobry, 4% zły, natomiast 14% nie ma zdania.

Informacje o prowadzonych przez LGD działaniach, respondenci pozyskują głównie z internetu - 72,15% badanych, jednostek samorządu terytorialnego (gmin) – 10,76% oraz spotkań organizowanych przez LGD – 17,09%. Przedstawione środki komunikacji spełniają

ich oczekiwania na poziomie 66%, odpowiedzi „nie spełniają” udzieliło 22% , natomiast 12% nie ma zdania.

Powyższe pozwala na stwierdzenie, że stopień zadowolenia mieszkańców z procesu realizacji LSR można uznać jako satysfakcjonujący, jednocześnie zaleca się wprowadzenie korekt, co zostało szerzej opisane w rozdziale VII raportu.

VII. Wnioski i rekomendacje.

Podsumowując zebrane w trakcie przeprowadzonego badania ewaluacyjnego informacje, można stwierdzić przy jednoczesnym wzięciu pod uwagę wydłużonego okresu wdrażania LSR, że Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023 jest realizowana zgodnie z założeniami, a osiągnięty na koniec 2021 r. postęp finansowy i rzeczowy są na poziomie dostatecznym, umożliwiającym realizację pozostałych założeń do końca okresu programowego. Jednocześnie należy zaznaczyć, że niektóre zidentyfikowane podczas badania obszary wymagają podjęcia odpowiednich działań dla ich poprawy.

W celu podnoszenie efektywności wdrażania LSR oraz jakości prowadzonych przez LGD działań, należy wdrożyć poniższe zalecenia (rekomendacje):, które pozwolą na usprawnienie procesów wdrożeniowych zarówno w obecnej, jak i przyszłej edycji realizacji LSR.

1. W celu osiągnięcia pełnego postępu finansowego rekomenduje się aktualizację LSR w zakresie przesunięć niewykorzystanych środków finansowych z przedsięwzięć pozostających poza zainteresowaniem potencjalnych wnioskodawców.
2. W celu wyeliminowania trudności interpretacyjnych oraz zapewnienia przejrzystości oceny projektów i wdrażania najbardziej wartościowych przedsięwzięć rekomenduje się doprecyzowanie definicji / określenia katalogu rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu wykorzystywanych w projektach.
3. W związku z wydłużeniem okresu realizacji LSR i pozyskaniem dodatkowych środków finansowych, w tym na poddziałanie 19.4, rekomenduje się aktualizację Planu komunikacji z uwzględnieniem dodatkowego okresu.
4. W celu wzmocnienia komunikacji z mieszkańcami obszaru poprzez szeroko rozumiany Internet rekomenduje się przebudowanie istniejącej strony internetowej dostosowując ją do obecnych standardów i oczekiwań odbiorców oraz kompatybilności sprzętowej (tablet, smartfon itp.) lub budowę nowej; zwiększenie wykorzystywania możliwości social mediów.

5. W celu właściwej realizacji LSR, rekomenduje się objęcie dodatkowym wsparciem merytorycznym osoby potencjalnych beneficjentów zarówno na etapie opracowywania wniosków o wsparcie, ich uzupełnień oraz rozliczania zrealizowanych operacji.

VIII. Wykaz tabel.

Tabela nr 1. Pytania i obszary badawcze str. 8

Tabela nr 2. Postęp finansowy realizacji lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” str.13

Tabela nr 3. Rzeczowy postęp realizacji lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” str.18